

הביטחוניסטים

תכנית

החחחח

מתווה להשתתפות החברה החרדית
במאמץ הביטחוני

נובמבר 2024 / חשוון ה'תשפ"ה

תוכן

* עמדת הביטחוניסטים: התגייסות החברה החרדית

מה אנחנו מציעים
שוויון ב"נטל"?
שיח מכבד ובניית גשרים
ניצחון על הלבבות: הכשרת הנוער החרדי לגיוס
מדוע הצורך בגיוס החברה החרדית
לפני שנתחיל - כמה נתונים

* המסלולים המוצעים

חרדים לצה"ל - לחימה, מילואים, חרדים לתורה, חרדים לביטחון | חרדים למשטרה - גיוס
למשטרת ישראל, מג"ב, משמר לאומי | חרדים להצלה | חרדים לייצור
המסלולים בקצרה
המסלולים בהרחבה

* רקע מחקרי

מבוא
אבני דרך מרכזיות בגיוס גברים חרדים לצה"ל
האתגרים המרכזיים בגיוס גברים חרדים לצה"ל
צמצום הכוח הצבאי
השפעת מלחמת "חרבות ברזל" - נתונים מקבוצת מחקר של מילואימניקים
הצלחות וכישלונות בגיוס חרדים לצה"ל

על עמותת הביטחוניסטים

הביטחוניסטים הינה עמותה המונה למעלה מ-35,000 גברים ונשים ביניהם קצינים בכירים, מפקדים ולוחמים במילואים ואזרחים יוצאי כלל זרועות הביטחון שקמה על מנת להגן על צרכיה הביטחוניים של מדינת ישראל באופן שיאפשר את קיומה ושגשוגה לדורי דורות.

הקו שלנו ברור: אנו דבקים בזכותה של מדינת ישראל לשכון בגבולותיה הבטוחים, הם גבולות ארץ ישראל; מאמינים כי צרכיה הביטחוניים של מדינת ישראל נמצאים בראש סדר העדיפויות הלאומי; ומאמינים כי למדינת ישראל אין את הפריבילגיה להפסיד באף מלחמה. על צה"ל לפעול בחופשיות בכל מרחב בכדי לממש את אחריותו ולהגן על מדינת ישראל. נבהיר כי העמותה איננה פוליטית או מפלגתית, אלא רואה לנגד עיניה את הערכים והחזון המגדירים אותה.

הנהלת העמותה: תא"ל במיל' אמיר אביבי (יו"ר ומייסד), סא"ל במיל' ירון בוסקילה (מנכ"ל), אור יששכר, אל"מ במיל' יורם לברון, איציק לב, אסף ווהל, ג'סיקה ברזני, משה דייזיס, אלי פייפ, אורטל רון, רונית פרקש, אווה נגר, סא"ל במיל' טל ניר, אריאל שפיר, אבי היימן, קרן בלילה

הועד המנהל של העמותה: אלוף במיל' גרשון הכהן, תא"ל במיל' חיים רונו, ניצב בדימ' שלמה קעטבי

בין חברי העמותה: אלוף במיל' יוסי בכר, אלוף במיל' כמיל אבו רוקון, אלוף במיל' יוסי משלב, אלוף במיל' ג'רי גרשון, א' בכיר לשעבר במוסד, מ' בכיר לשעבר בשב"כ, ניצב בדימ' שלמה קעטבי, תא"ל במיל' חסון חסון, תא"ל במיל' הראל כנפו, תא"ל במיל' אביגדור קהלני, תא"ל במיל' יוסי קופרווסר, אל"מ במיל' טל בראון, פרופ' אלכסנדר בליי

הביטחוניסטים ■ ע"ר 580697472 ■ idsf.org.il



קרדיט לתמונה בשער: kcotsrettuhS

עמדת הביטחוניסטים: התגייסות החברה החרדית

לאור הדיון הציבורי הער סביב המאמץ להגביר את הגיוס לשירות ביטחון בקרב החברה החרדית, ובפרט סביב חוק הגיוס וצווי הגיוס שחולקו לאלפי ישראלים מהחברה החרדית לאחרונה, תנועת הביטחוניסטים מחויבת להשמיע קול מקצועי וערכי בנושא.

תכנית ה-8000 הינה הצעה לשילוב ישראלים מהחברה החרדית בשירות הצבאי ובמשימות ביטחון לאומיות נחוצות שיש בהן כדי לתרום למאמץ המלחמתי מבלי לפגוע בעקרונות החשובים לבני המגזר החרדי ובאופן המאפשר שמירה על אורח החיים החרדי ללא סיכון. עמדתנו הבסיסית היא שכל ישראלי בהגיעו לגיל 18 מחויב לגיוס לשירות ביטחון - בהתחשב במקרים מיוחדים של דחיית שירות עקב מכינה קדם-צבאית, שנת שירות, מסלול ישיבה ואחרים.

גיוס לשירות ביטחון מהווה חובה ערכית בסיסית של כל ישראלי להגנה על מדינת הלאום של העם היהודי, חובה אזרחית במדינה, מחויבות מוסרית, וגם זכות היסטורית. לצד זה, אנו גם מכירים בלימוד תורה כמרכיב בסיסי בתפיסת הביטחון הלאומי של ישראל.

כ-9% מהחברה החרדית מתגייסת לשירות ביטחון, וכ-4% לשירות אזרחי; כ-40% מהחברה החרדית מתנדבים פעילים. אנו מוקירים את תרומתם המשמעותית למדינה. לצד זה, אנו מצפים מהחברה החרדית להגביר את מעורבותה בהגנת המדינה, גם בשל הצורך הבסיסי בכוח אדם לאור היקף האתגרים הביטחוניים מחוץ לגבולות המדינה ובתוכה, וגם לאור המחויבות המוסרית שלהם לאחיהם ואחיותיהם האזרחי המדינה, שרובם ככולם מתגייסים לשירות ביטחון, ורבים מהם משרתים במילואים כבר למעלה משנה במלחמה הנוכחית. **צו השעה הוא שכל ישראלי יתגייס להגנת המולדת בעת היסטורית זו.**

אנו מצפים מצה"ל, ממערכת הביטחון ומהמדינה לאפשר באופן אמיתי ורציני שילוב של בני החברה החרדית במסלולי הביטחון השונים. כפי שצה"ל פעל ואף יצא מגדרו בהשקעת משאבים אדירים לשילוב נשים ברוב התפקידים בצה"ל באופן שווה מתוך הבנה והכרה בצורך בשוויון הזדמנויות, כך על צה"ל להשקיע את המאמצים והמשאבים לעידוד ולשילוב בני החברה החרדית בצה"ל ולייצר להם את ההתאמות הנדרשות.

אנו מודעים לאתגר המשמעותי שנושא זה מציב כלפי החברה החרדית, להקרבה הנדרשת, והן לאלמנטים כמו הישארות בעולם התורה, שמירה על צביון חרדי ותנאים כמו סוגי כשרויות, נישואין מוקדמים, הפרדה מגדרית ואחרים שהופכים את גיוסם של חרדים רבים לסוגיה מורכבת יותר מישראלים אחרים. אנו גם מודעים לחשיבות העליונה בערך למידת התורה ולשגשוג עולם הישיבות שמהווה נדבך מרכזי בזווית החרדית.

למרות זאת, לא סביר שבשעה שרוב אזרחי ישראל מתגייסים להגנת המדינה, רבים בעולם החרדי אינם מתייצבים לצידם. המצב הנוכחי בו מגזר מסוים אינו נושא בעול הגיוס הביטחוני באופן מספק אינו יכול להמשיך ולהתקיים. מצב זה אינו מיטיב עם מדינת ישראל, עם עם ישראל ואף לא עם לומדי התורה עצמם.

על פי סקר "מדד הביטחוניסטים" שערכנו במאי 2024, בדקנו את התפיסה בקרב כלל הציבור הישראלי לגבי סוגיית גיוס החרדים. 54% מהנשאלים, כולל 47% מהנשאלים החרדים, השיבו שסוגיית גיוס חרדים היא ביטחונית קודם כל ולאחר מכן חברתית; 59% סבורים שגיוס חרדים חייב לבוא לצד גיוס אוכלוסיות אחרות שכיום אינן מתגייסות; 56% סבורים שהפתרון להעלאת אחוזי הגיוס צריך להתמקד קודם כל בחברה החרדית.



הפגנה במגזר החרדי נגד גיוס לצה"ל | קרדיט: kcotsrettuhS

גיוס חרדים הוא:



מתוך "מדד הביטחוניסטים" שנערך ברבעון ב' 2024 ופורסם ב-13.8.2024; הסקר נערך במהלך חודש מאי 2024 בליווי סטטיסטי של ד"ר חגי אלקיים. הסקר נערך בקרב 1,453 משיבים מקרב האוכלוסייה הבוגרת בישראל (18+), המשתמשת באינטרנט, והוא עבר בקרה כדי לוודא ייצוגיות בהיבטים של גיל, מגדר, לאום, דתיות וזיהוי עצמי פוליטי. עבור המדגם המשולב (1,453 משיבים) מרווח טעות הדגימה המרבי הוא $\pm 2.6\%$ בהסתברות של 95%. לסקר המלא: [/https://idsf.org.il/surveys/national-security-strategy/](https://idsf.org.il/surveys/national-security-strategy/)

מה אנו מציעים

מבחינה מעמיקה של צרכי הצבא שביצעה תנועת הביטחוניסטים, עולה כי **נדרשת תוספת מיידית של כ-16,000 חיילים למערך הלוחם ותומך הלחימה**. צרכים מבצעיים אלו נובעים הן מהרחבת העימות בהווה והן מהצורך הצפוי להגן על גבולות רבים ועוינים יותר בשנים הבאות. בנוסף, נגרעו ממצבת הכוחות אלפי לוחמים בשל מקרי מוות, פציעה או שחיקה אחרת.

מתוך מספר זה, הגדרנו שהכרחי לגייס בטווח הזמן המיידית 8,000 מגוייסים מהחברה החרדית מדי מחזור. מספר זה עומד על **כמחצית ממחזור החרדים השנתי בגיל גיוס**. לאחר מכן, יתקיים גיוס מדורג של המחצית השניה במסגרות שונות, שכוללות לימוד תורה.

שוויון ב"נטל"?

נדגיש, **המושג "שוויון בנטל" איננו ממסגר נכונה את הדין**. "שוויון" היא מטרה כמעט בלתי אפשרית בעולם שבו כל ישראלי ממלא את חובתו בדרכו ולפי כישוריו; בנוסף, שירות בצה"ל הוא זכות, ולא נטל.

שיח מנבד ובניית גשרים

הפנייה לבני הישיבות נעשית מתוך תחושת שותפות כנה והבנה עמוקה של חשיבות לימוד התורה לעם ישראל ולביטחוננו. בנוסף היא רואה בבני הישיבות שוים לכל קבוצה אחרת של מועמדים לשירות משמעותי.

תנועת הביטחוניסטים קוראת לכוחות הביטחון לפעול מתוך כבוד ושוויון כלפי בני הישיבות המתגייסים. יש לוודא כי יוענקו להם כל התנאים הנדרשים להצלחה בשירותם. התנועה מבקשת להדגיש את הצורך במתן הכשרה מתאימה, תנאים ראויים ומסגרת מכבדת, שתאפשר להם לשלב בין חובתם לשירות הצבאי לבין שמירה על ערכיהם ואורח חייהם.

ניצחון על הלבבות: הכשרת הנוער החרדי לגיוס

אנו מבינים שהעלאת אחוזי הגיוס לשירות ביטחון כרוך גם **בנירמול השיח בקרב הקהילות החרדיות ובעולם הרבני**. חיזוק ההבנה בקרב צעירים חרדים שהתגייסותם נחוצה להגנה על המולדת הוא **פרויקט לאומי** שיש לרכז סביבו מאמץ, תקציבים ותכנית אסטרטגית. עיקר המאמץ ברמה הלאומית עד כה היה ברמת המחוקק, במתן פטור ומתן תקציבים והתניות. ישנו צורך אקוטי **בקמפיין מרוכז על הלבבות והקהילות**.

דמויות מפתח בקמפיין זה כוללות רכזי נוער, מורים בישיבות תיכוניות, עולם הישיבות ורבנים קהילתיים. כלים רלוונטים כוללים ימי עיון, צעירים מהחברה החרדית שהתגייסו שמדברים עם נוער בעודם על מדים, והשגת תמיכה ממנהיגי קהילות. צעיר חרדי צריך לדעת שגיוס לצה"ל או לשירות ביטחון אחר הוא מושא לגאווה קהילתי, ולא כתם. נירמול תרבותי אומר גם הכנסת השיח לעולם התרבות ובכללו הזמרים החרדים.

על מדינת ישראל לרכז מאמץ לאומי בקמפיין זה, ועל צה"ל והמשטרה למנות בכל אחד מהגופים פרויקטור ייעודי לגיוס חרדים, שמגיע מהחברה החרדית וייעץ על אסטרטגיות לעמידה ביעדי הגיוס.

מדוע הצורך בגיוס החברה החרדית?

גיוס חרדים לצה"ל מקבל משנה חשיבות לאור מלחמת חרבות ברזל. הצורך בחיזוק המערך הסדיר ומערך המילואים עקב ריבוי המשימות הנדרשות בעקבות המערכה וכן כמות הפצועים שפגעה בסד"כ הזמין מעצימה את הצורך בשיתוף חלקים נוספים בחברה שאינם נושאים בנטל להצטרף למשימות הביטחון. שילוב החרדים קריטי בעת הנוכחית ויש בו כדי לצמצם מתחים חברתיים וכן לחזק צרכים אזרחיים נוספים:

- 1. שילוב חברתי וחיזוק האחדות הלאומית -** השילוב של חרדים בצה"ל עשוי לסייע בהפחתת מתחים בחברה הישראלית ע"י חיזוק תחושת אחדות ושיתוף גורל.
- 2. נשיאה בנטל - או בזכות -** שירות צבאי הוא חובה אזרחית של כלל החברה הישראלית, חיזוק תחושת השותפות ובניית בסיס חזק יותר של אמון בין מגזרים.
- 3. הכשרה מקצועית וכלים לחיים האזרחיים -** השירות הצבאי יכול להעניק לחרדים כישורים מקצועיים שיקלו עליהם להשתלב בשוק העבודה, ובכך להפחית את התלות בתמיכה כלכלית חיצונית ולסייע במעבר לחיים אזרחיים פעילים.
- 4. התמודדות עם אתגרים ביטחוניים עתידיים -** גיוס חרדים לצה"ל יכול להרחיב את מעגל אנשי המילואים ואת האפשרויות להיערכות למענה לצרכים השונים במצבי חירום.

לפני שנתחיל - כמה נתונים

פוטנציאל הגיוס:

- בשנות הגיוס 2020 עד 2022, שיעור הגיוס בקרב כלל הגברים בשנתון נע בין 67%-69%, ושיעור הגיוס בקרב נשים נע בין 54.6%-55.5% (כולל מי שאינם חייבי גיוס).¹
- ישנם כ-66 אלף צעירים בני 18-24 מהחברה החרדית במעמד "תורתו אומנותו" שמקבלים פטור משירות ביטחון.
- כשליש מתוך כלל הצעירים בגיל הגיוס או כ-22 אלף ישראלים מהחברה החרדית אינם לומדי תורה.
- בשנת 2023 מנתה החברה החרדית כ-1.21 מיליון נפשות, או כ-12% מאוכלוסיית ישראל; מתוכם כ-415 אלף ליטאים, 390 אלף ספרדים, 355 אלף חסידים וכ-50 אלף חב"דניקים.²
- כבר היום, מתגייסים מאות חרדים במחזור לשירות לחימה, מספר שזינק בעקבות מלחמת "חרבות ברזל". אם במחזור נובמבר 2023 התגייסו כ-200 צעירים לתפקידי לחימה, בגיוס האביב התייצבו כ-450, גידול של 125%.³ בנוסף, בין ה-7 באוקטובר 2023 ליולי 2024 התגייסו כמעט פי שניים חרדים לשירות לאומי-אזרחי לעומת התקופה המקבילה אשתקד - 813 לעומת 492 בשנה הקודמת.⁴



לוחמי נצח יהודה שירתו במשך 7 חודשים במרחב בית חאנון ברצועת עזה כחלק ממלחמת חרבות ברזל, ויצאו בספטמבר 2024. תמונה | דובר צה"ל

1 לפי נתוני מרכז המחקר והמידע של הכנסת, "חייבי גיוס בני 18 ושיעורי גיוס לפי קבוצות אוכלוסייה - 1 עדכון", 4 באפריל 2024

2 מתוך נתוני המכון החרדי למחקרי מדיניות, [/https://machon.org.il/2023report](https://machon.org.il/2023report)

3 <https://www.israelhayom.co.il/military-life/world-news-military-life/article/15719383>

4 <https://www.ynet.co.il/news/article/hyzxvww00a>

נתוני הגיוס: בממוצע, מתגייסים לשירות צבאי כ-9% מחיילי הגיוס בקרב החברה החרדית.

שנה	שירות צבאי בפועל	שירות צבאי מדווח	שירות צבאי מנסה
2022	1,200	1,200	לא נקבע יעד ממשלתי
2021	1,185	1,185	לא נקבע יעד ממשלתי
2020	1,193	1,193	לא נקבע יעד ממשלתי
2019	1,222	1,222	לא נקבע יעד ממשלתי
2018	1,988	2,444	לא נקבע יעד ממשלתי
2017	1,374	3,070	לא נקבע יעד ממשלתי
2016	1,906	2,850	3,200
2015	2,076	2,280	2,300
2014	2,145	2,475	2,700

על פי הנתונים מאז שנת 2017 (בה נפסלו התיקונים לחוק שירות הביטחון) לא נקבע יעד ממשלתי לגיוס החרדים לצה"ל. מאז 2019 (בה התעורר חשש לטעות בדיווח אודות מספר המתגייסים החרדים) מספר המתגייסים המדווח זהה למספר המתגייסים בפועל, לצד שמירה על מספר מתגייסים דומה בקרב האוכלוסיה החרדית (כ-1,200 מתגייסים בשנה)⁵.

חוקים וצעדים בנושא קביעת מנסות:

חוק טל – חוק שחוקק ב-2002 והסדיר את דחיית גיוס החרדים בחוק.

החלטת ממשלה מס' 2698 – החלטה משנת 2011 שהגדירה מטרות גיוס לשירות הצבאי והאזרחי של החרדים עליהם חל חוק טל.

החלטת ממשלה מס' 638 – החלטה משנת 2013 הנוגעת לשילוב חרדים בשירות הצבאי והאזרחי וקבעה יעדי גיוס עד לשנת 2016.

5 על פי "נייר מדיניות בנושא: שילוב חרדים בצה"ל ובשירות הלאומי-אזרחי", מאת פרופ' גלית כהן-בלנקשטיין, יוסי לוי ואל"מ ניתאי עוקשי, האוניברסיטה העברית, 2023; ו-1 a7.org/?file=20200220170808.pdf, ודו"ח מסכם של "וועדת נומה".

חוק שוויון בנטל (תיקונים לחוק "שירות הביטחון") - עקב קביעת בית המשפט העליון בשנת 2012 כי החוק לא מידתי ופוגע בזכות לשוויון, נקבעו תיקונים (תיקון מס' 19 משנת 2014 המכונה "חוק השוויון בנטל" ותיקון מס' 21 משנת 2015) ל-"חוק שירות הביטחון", הנוגעים לגיוס חרדים לצה"ל אל מול יעדי הגיוס. היעד הסופי שנקבע הינו 3,300 מתגייסים בשנת הגיוס המתחילה ביולי 2013, כשתעשה עלייה הדרגתית על מנת להגיע ליעד זה. ב-2017 נפסלו התיקונים בטענה לעמימות וניגוד לערכי השוויון.

תיקון חדש לחוק "שירות הביטחון" (תיקון מס' 26) - בדצמבר 2021 הוגש תיקון נוסף לחוק "שירות ביטחון" במטרה להגדיר יעדי גיוס מותאמים לגידול הדמוגרפי של האוכלוסיה החרדית.

וועדות בנושא:

וועדת נומה – וועדה שהוקמה בשנת 2019 לבדוק את נתוני גיוס החרדים לצה"ל במהלך השנים שקדמו לה, לאור חשש לפערים. בשנת 2020 חשפה הוועדה כי התבצעה טעות באיסוף הנתונים הנוגעים למתגייסים החרדים, שהגדילו אותם פי 3 מהגיוס בפועל. הוועדה המליצה להקים באכ"א מנגנון ספירה מקצועי ושיטתי ועל הצורך בהקמת מאגר מידע דיגיטלי אחוד במשרד הביטחון. בנוסף, הוועדה המליצה על הקמת וועדה מקצועית משותפת של משרד הביטחון, צה"ל ומשרדי הממשלה. לצד זאת, היא סברה כי חובה על הדרג המדיני לגבש אסטרטגיה לאומית-חברתית בנושא.



לוחמי גדוד נצח יהודה מחזור מרץ 4202 בטקס סיום מסע כומתה
תמונה: מנהלת החרדים הצבאית, דובר צה"ל

המסלולים המוצעים

המסלולים בקצרה

1. **חרדים לצה"ל**
 - יחידות לוחמות ייעודיות
 - תפקידי מילואים לאחר טירונות מקוצרת
 - חרדים לתורה
 - חרדים לביטחון
2. **חרדים למשטרה**
 - גיוס למשטרת ישראל
 - גיוס למשמר הגבול
 - גיוס למשמר הלאומי שיקום להגנה קהילתית מקומית
3. **חרדים להצלה** - הכרה במסלולי חילוץ והצלה בתור שירות ביטחון (זק"א, איחוד הצלה ואחרים)
4. **חרדים לייצור** - שילוב במפעלים לייצור חימושים שקמים בימים אלה

המסלולים בהרחבה

גיוס חרדים לצה"ל

סוגיית הגיוס לצה"ל נחשבת לנושא רגיש בקרב החברה החרדית, שרבים בתוכה רואים בצה"ל כגוף המאיים על אורח החיים החרדי ועל המשך לימוד התורה הנתפס כערך עליון. יחד עם זאת, החברה החרדית משלבת יותר ויותר אנשים מקרב הציבור בצה"ל ביחידות קצה שמקפידות על אורח החיים הדתי ומגייסות לתוכן בני החברה החרדית שאינם לומדים בישיבות וכן לתפקידי לוחמה.

1. **חרדים ללחימה** - גיוס חרדים ליחידות לוחמה ייעודיות למגזר
 כבר היום, מתגייסים מאות חרדים במחזור לשירות לחימה, מספר שזינק בעקבות מלחמת "חברות ברזל". המודעות בחברה החרדית לצורך הדחוף להתגייסות להגנת המדינה השפיעה גם על מספרי הגיוס. לשם השוואה, אם במחזור נובמבר 2023 התגייסו כ-200

צעירים לתפקידי לחימה, בגיוס האביב התייצבו כ-450, גידול של 125%.⁶ המגויסים מגיעים ליחידות **גדוד נצח יהודה** של חטיבת כפיר בחיל הרגלים (לשעבר "הנח"ל החרדי"), **פלוגת "תומר"** בחטיבת גבעתי, וכן **פלוגת "חץ"** בחטיבת הצנחנים.

אנו מציעים **להקים את החטיבה החרדית הראשונה**, שתהיה אמונה על משימת **הגנת קיר הברזל המזרחי** של מדינת ישראל **בבקעת הירדן**. כחלק ממאמץ זה, **הקמתה של חטיבת חי"ר גבולות חרדית** שתהווה חלק מהאוגדה המוקמת בימים אלה. **יש להקימן על בסיס עקרונות הגיוס והשירות של גדוד נצח יהודה - הנח"ל החרדי.**

מעבר לזה, יש **להעצים את הגיוס ליחידות הקיימות ולבדוק אפשרות להקמת יחידות נוספות.**

2. **חרדים למילואים - מסלול להקניית מקצועות צבאיים תומכי לחימה הנדרשים גם במרחב האזרחי**

במסלול זה יגויסו ישראלים מהחברה החרדית לאחר גיל פטור בגיוס מקוצר לטירונות בת שבועיים, ולאחריה יופנו לקורסים צבאיים במקצועות תומכ"ל (תומכי לחימה) הנדרשים עבור שימור המאמץ המלחמתי. **מקצועות אלו יהיו כאלה המשמשים להקניית מקצוע אזרחי:** מכונאות, חשמל, נהגים, מנופאים, מלגזנים, אופטיקה שיאפשרו לחרדים השתלבות בשוק העבודה ובמקביל להתחייב לשירות מילואים ע"פ צורך בשעת חירום במקצועות אותם רכשו.

3. **חרדים לתורה - גיוס לתפקידים עורפיים במתכונת של שבוע שירות ושבוע לימוד בישיבה**

במסלול זה יגויסו מיועדים לשירות מהמגזר החרדי לתפקידים עורפיים המאפשרים שירות במתכונת של שבוע-שבוע: שבוע שירות ושבוע חזרה ללימוד בישיבה. השירות יתבצע בבסיסים העורפיים בתפקידים הכרחיים כגון אחזקת ושיפור הימ"חים, אחזקת תחמושת, אבטחת מתקנים, טבחים, משגיחי כשרות, עובדי רס"ר, מקצועות הדת והרוח ועוד באופן בו צה"ל יכיר בלימוד התורה בשבוע בו החייל אינו נמצא בשירות כחלק אינטגרלי משירות הצבאי ואף יתמוך בו.

4. **חרדים לביטחון - גיוס ללימוד תורה על מדים בשילוב משימת אבטחת ישובים**

מסלול זה מציע לימוד תורה על מדים, בעדיפות לגרעין לימוד תורה בישובים בקו העימות. ישובי קו העימות זקוקים היום יותר מתמיד לחיילים רבים למשימת אבטחת הישובים, משימה שמתבצעת היום על ידי אנשי מילואים. המסלול מציע הקמת גרעין תורני חרדי בישובים בו ילמדו החרדים תורה במהלך היום בשילוב של ביצוע משימות אבטחה שוטפות בעמדות ההגנה בישובים ובכך יקלו את הנטל מעל אנשי המילואים המבצעים משימות אבטחה אלה מאז תחילת המלחמה.

⁶ <https://www.israelhayom.co.il/military-life/world-news-military-life/article/15719383>

גיוס חרדים למשטרה

מלחמת "חרבות ברזל" העלתה גם את המודעות לאתגר ביטחון הפנים, והאפשרות להתפרצות רב-מוקדית ורב-עוצמה בקרב קבוצות בערביי ישראל, במתכונת פרעות "שומר החומות" ממאי 2021. כבר היום, משטרת ישראל ומשמר הגבול סובלים מחוסר כוח אדם שמקשה על התפקוד היומיומי שלהם. כך למשל, ישנן לא מעט תחנות משטרה בעלות תפוסת תקנים נמוכה, לעיתים אף 30%; ולוחמי משמר הגבול פעמים רבות מופנים למשימות בט"ש משטריות של שיטור תנועה ואבטחת אירועים והפגנות.

משימת ביטחון הפנים מציבה אתגר משמעותי ליציבות הפנימית בישראל, על פי עיקרון "ביטחון לאומי נבנה מבפנים כלפי חוץ" של תנועת הביטחוניסטים. עיקר המשימות מרוכזות באיסוף כלי נשק בלתי חוקי, פשיעה ואכיפת בנייה בלתי חוקית במגזר הערבי; ומשימות מג"ב שהן ת"פ צה"ל ברחבי יהודה ושומרון, במסגרת פעילותה של אוגדת איו"ש.

1. חרדים למשטרה ולמג"ב - תוכנית לחיזוק בטחון הפנים משטרה כחולה:

כבר היום מופנים מאות מועמדים לשירות ביטחון למשימות שיטור במשטרת ישראל. במסלול זה צה"ל יפנה מועמדים מקרב החברה החרדית למשטרת ישראל לתפקידי סיור והגנה, מודיעין, מוקדנות ועוד. משימות השיטור יבוצעו ברחבי מדינת ישראל בכלל ובאזורים בהם חיים הקהילות החרדיות בפרט. משטרת ישראל משוועת כיום לכוח אדם במשימות השיטור וגיוס חרדים לשירות במשטרת ישראל ייתן מענה אפקטיבי תוך שימור התנאים הבסיסים המאפשרים המשך קיום אורח החיים החרדי.

2. חרדים למשמר הלאומי

ביולי 2023 הציגה תנועת הביטחוניסטים את המתכונת להקמת המשמר הלאומי, לאור הצורך האקוטי בהרחבת עתודת הכוח להידרש לאתגר ביטחון הפנים. הקמתו עדיין מתעכבת מסיבות כאלה ואחרות, ויש צורך דחוף לזרז את הקמתו במתכונת שהצענו: **משמר לאומי הכפוף למשמר הגבול, או לחילופין משמר הגבול שימותג חדש בתור המשמר הלאומי.**

היתרון: המשמר הלאומי ירכז את משימתו במשימות ביטחון פנים, ולא יישאב למשימות שיטור ואכיפה שגרתיות. הוא יהיה "השריר" שאמון על תפיסת נשק בלתי חוקי, הידרשות לאתגר הבנייה הבלתי חוקית, וייצור עתודת כוח משמעותית ש"תישפך" על מקורות התפרצות במקרה של פרעות.

המתכונת: גיוס לטירונות בת 3 חודשים ובסיומה הכשרה מורחבת; ולאחר מכן עבודה במשמרות במשמר הלאומי, **בעדיפות למקום המגורים באופן שייצור כוח הגנה קהילתית.**

חרדים להצלה - מסלול שמכיר בשירות בגופי ההצלה האזרחיים כשירות צבאי או לאומי.

כיום, שירות התנדבותי בשירותי חילוץ והצלה כגון זק"א ואיחוד הצלה אינו מוכר בתור שירות ביטחון. מלחמת "חרבות ברזל" המחישה את הצורך בפעילות נרחבת בשטח לזיהוי גופות, חילוץ נפגעים ומתן גיבוי לכוח המשטרה. החברה החרדית ידועה בתור חברה מתנדבת ותורמת, ומסלול זה יכול להקל על החשש מגיוס לשירות ביטחון בדמות המשך ההתנדבות הקיימת במסגרת שירות ביטחון רשמי ומוכר.

על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, החרדים הם המגזר המתנדב ביותר בישראל עם שיעור התנדבות של 39.7%.⁷ אלפי מתנדבים בזק"א, באיחוד הצלה ובארגונים נוספים היו בחזית ההצלה, כולל ב-7 באוקטובר.

היתרון: סיוע משמעותי לתחום שהולך ונהיה מוכר בתור זרוע בלתי נפרדת בביטחון הלאומי. השירות יכלול חילוץ והצלה, כיבוי אש, ואבטחה מקומית על פי צורך. החברה החרדית רגילה להתנדבות בתחומים אלה, והכרה בהם יכולה להפיג רבים מהחששות מפני "טריטוריה בלתי מוכרת" כמו צה"ל והמשטרה.

חרדים לייצור - הפניית מיועדים לשירות ביטחון לסיוע בקווי היצור של התעשיות הביטחוניות והכרה בכך כמסלול שירות לאומי

מדינת ישראל סימנה יעד לעמוד ברף חדש של עצמאות אסטרטגית בייצור חימושים, ציוד לוגיסטי, ותעשיות מתקדמות. הדרג המדיני כבר הגדיר מטרה להגביר את הייצור העצמי כחול לבן בעקבות "כלכלת החימושים", התלות הגוברת בחימושים מצד ארה"ב בעיקר, ומדיניות נוספות לציידה שבלט מאוד במהלך המלחמה.

במסלול זה תכשיר מדינת ישראל עובדים חרדים לתעשיות הבטחוניות לקווי ההנדסה והייצור וכן תפנה חלק מהמיועדים לשירות ביטחון לתעשיות הבטחוניות למסלול ייחודי. המשרתים יתרמו בהגדלת וחיזוק קווי היצור על פי התנאים המאפשרים שמירה על אורח החיים החרדי.

⁷ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לקט נתונים מתוך הסקר החברתי 2022 בנושא התנדבות לרגל יום המתנדב הבין-לאומי החל ב-5 בדצמבר 2023

היתרון: המפעלים המדוברים יכולים להעסיק גברים בלבד, כולל אנשי מקצוע כגון מהנדסים, מנהלים וכו'. את אנשי הצווארון הכחול האחראים לתפעול השוטף של המפעלים ניתן לקחת ממחזורי גיוס מיוחדים של החברה החרדית. במסגרת השירות ניתן יהיה להבטיח אוכל כשר ברמה הנדרשת, תפילות במגורים או בבית כנסת שיוקם במיוחד ואפילו לימוד תורה ביתר שעות היום בהם לא נמצאים העובדים במשמרת במפעל. המודל יכול לענות על רבות מהחששות של המגזר החרדי תוך מתן מענה לצורך אסטרטגי ישראלי צבאי ודחוף.

רקע מחקרי: התפתחות הצורך בגיוס החברה החרדית לצה"ל

תקציר

גיוס גברים חרדים לצה"ל היה נושא שנוי במחלוקת מאז הקמת מדינת ישראל בשנת 1948. בתחילה, גברים חרדים קיבלו פטור גורף משירות צבאי כדי לאפשר להם להתמקד בלימודים תורניים. במהלך העשורים, **יוזמות שונות שמטרתן לשלב אוכלסייה זו בצבא נתקלו בהתנגדות משמעותית והניבו תוצאות מעורבות.** הרציונל הבסיסי לגיוס חרדים התפתח מחתירה לצדק חברתי ושוויון להתמודדות עם מחסור קריטי בכוח אדם בצה"ל.

מלחמת "חרבות ברזל" הדגישה את הפערים הקיימים בין כוח האדם הזמין בצה"ל לבין גודל האתגרים והצרכים המבצעיים שמולם הוא מתמודד. **כבר בפתירתה, המלחמה המחישת שצה"ל הוא קטן מידי, מתקשה להתמודד עם מספר זירות במקביל, ונטול רזרבות. זו עשויה להוות נקודת משבר בכוח האדם העומד לרשות צה"ל אל מול האתגר הביטחוני.** המצב שהוחמר כתוצאה מנפגעים ופצועים רבים במהלך המלחמה, אובדן של למעלה מ-800 חיילים וכ-10,000 פצועים, שרבים מהם אינם מסוגלים לחזור לשירות - **הגביר את הלחץ על אנשי המילואים ומשפחותיהם, ומהווה אתגר של ממש למורל ולמוכנות המבצעית.** כתוצאה מכך, קיים צורך דחוף לגייס מכל שכבות החברה הישראלית, כולל הקהילה החרדית, כדי לחזק את יכולות צה"ל ולהבטיח את הביטחון הלאומי.

אתגרים מרכזיים לגיוס חרדים כוללים התנגדות עזה מצד הנהגת הציבור החרדי, הרואה בשירות הצבאי איום על אורח החיים הדתי של הקהילה שלהם. נקודת מבט זו מתחזקת על ידי לחצים חברתיים בתוך הקהילה החרדית לתעדף לימודים תורניים על פני שירות צבאי. בנוסף, עימותים תרבותיים ודתיים בסביבה הצבאית מרתיעים עוד יותר את השתתפות החרדים. למרות מאמצי צה"ל ליצור יחידות מיוחדות כמו "נח"ל חרדי" (ששמו שונה מאוחר יותר ל"נצח יהודה") כדי להתאים את נוהלי הדת של חיילים חרדים, הספקנות לגבי כיבוד צרכיהם הדתיים על ידי הצבא נמשכת.

צה"ל הוכיח בעבר יכולת לבנות מודלים התואמים את הצרכים של מגויסים מהחברה החרדית, זאת ובצירוף לפער המבצעי המסתמן אל מול אתגרי הביטחון בעתיד הנראה לעין - דורשים ומאפשרים רתימת כלל המאמצים החברתיים לשם בניית הצבא להתמודדות בטוחה אל מול אתגרי הביטחון.

מבוא

גיוס גברים חרדים לצה"ל היה נושא שנוי במחלוקת מאז הקמת מדינת ישראל בשנת 1948. בתחילה, גברים חרדים קיבלו פטור גורף משירות צבאי כדי לאפשר להם להתמקד בלימודי דת. במהלך העשורים שחלפו, יוזמות שונות ניסו לשלב מגזר זה של האוכלוסיה בצבא, תוך התמודדות עם התנגדות משמעותית ורמות הצלחה משתנות חלקיות.

ואולם הרעיון שבגיוס החרדים, וכן הלחץ החברתי המתמשך בהקשר זה היה תחת ההבנה שהנטל הביטחוני מושת על קבוצה מסויימת בחברה הישראלית, כאשר קבוצה אחרת פטורה ממנו. החשיבה אחר צדק ושיוויון הובילו בעבר את הרצון לגייס את האוכלוסיה החרדית - מציאות זו השתנתה נוכח פריצתה של מלחמת "חרבות ברזל", שהציגה את צה"ל כקטן מידי, חסר יכולות המתאימות אל מול האתגר הביטחוני ובטח ללחימה והכרעתן של מספר זירות במקביל.

הצורך שבגיוס החברה החרדית כיום, אינו מגיע ממקום של צדק חברתי או שיוויון - האתגר העומד בפני צה"ל בעתיד הנראה לעין, אל מול מצבות הגיוס הקיימות מראה פער מתמשך ומתגבר, וזאת אל מול אויב שהולך ומתפתח. המציאות מציגה לנו כי קיים פער חמור בכוח האדם - **דרוש אל מול מצוי**. הפער הזה שהוא סיכון של ממש לקיומה של המדינה מחייב מיצוי יכולות הגיוס של כלל החברה הישראלית, לרבות החברה החרדית.

סקירת זו מציגה את אבני הדרך המרכזיות, האתגרים, הכישלונות וההצלחות בגיוס גברים חרדים לצה"ל, את התגברות הצורך בגיוסם, ובכלל, מספקת הבנה מקיפה של סוגיה מורכבת זו.

אבני דרך מרכזיות בגיוס גברים חרדים לצה"ל

גיוס גברים חרדים לצה"ל עבר מספר תהליכים מאז הקמת מדינת ישראל. בתחילה, גברים חרדים היו פטורים משירות צבאי, למרות שחוק הגיוס איפשר למערכת הביטחון לגייס על פי שיקול דעת וצורך. **נוהג זה עוגן בחוק טל משנת 2002**, שאפשר דחיית שירות בלתי מוגבלת לתלמידי ישיבה במשרה מלאה.

אבן דרך משמעותית התרחשה בשנת 1999 עם הקמת יחידת "נח"ל חרדי", ששמה שונה לאחר מכן ל"נצח יהודה". יחידה זו תוכננה במיוחד כדי להתאים לצרכיהם של חיילים חרדים, וסיפקה מסגרת שאפשרה להם לשרת תוך שמירה על אורח חייהם. הקמת יחידה זו סימנה צעד מרכזי לקראת שילוב הקהילה החרדית בצה"ל, שכן היא טיפלה ברבות מדאגות הקהילה בנוגע להתנגשות בין שירות צבאי לבין שמירת מצוות.

שינויים נוספים הגיעו עם החלפתו של חוק טל ב"חוק שירות שווה" בשנת 2014, שמטרתו הייתה להגדיל את גיוס החרדים על ידי צמצום הפטורים. למרות התנגדות עזה ואתגרים משפטיים, חוק זה ייצג מאמץ נוסף לאזן בין דרישות השירות הצבאי לבין הצרכים הייחודיים של האוכלוסיה החרדית.

אבני דרך אלה מדגישות את הגישה המתפתחת של ממשלת ישראל וצה"ל בטיפול בסוגיה המורכבת של שירות צבאי חרדי, ומשקפות משא ומתן מתמשך והתאמות במדיניות כדי לטפח שילוב גדול יותר של גברים חרדים במסגרת הצבאית.

האתגרים המרכזיים בגיוס גברים חרדים לצה"ל

גיוס גברים חרדים לצה"ל ניצב בפני אתגרים רבים. אחת המכשלות העיקריות היא ההתנגדות החזקה מצד ההנהגה החרדית, הרואה בשירות הצבאי איום על אורח חייה הדתי-ייחודי של הקהילה. מנהיגים חרדים טוענים כי הסביבה החילונית בצבא עלולה להוביל להתבוללות תרבותית ודתית, הנחשבת כבלתי מתיישבת עם ערכיהם. נקודת מבט זו מתחזקת על ידי לחצים חברתיים בתוך הקהילה החרדית לתעדף לימודים תורניים על פני שירות צבאי, ויוצרת מחסום משמעותי לגיוס.

יתרה מכך, הפוטנציאל להיתקלויות תרבותיות ודתיות בסביבה הצבאית מהווה אתגר משמעותי נוסף. חששות מהשפעתם של חיילים חילונים על מגויסים חרדים תורמים לחשש ולהתנגדות לשירות צבאי. חששות אלה מחריפים עקב התפיסה שצה"ל, כמערכת, אינו מכבד במלואו את הצרכים הדתיים של חיילים חרדים, למרות מאמצים ליצירת יחידות מיוחדות כמו הנח"ל החרדי.

אתגרים פוליטיים ומשפטיים גם הם משחקים תפקיד בקשיי גיוס החרדים. מאמצים לאכוף גיוס חובה נתקלו במחאות ובאתגרים משפטיים, המדגישים את המתחים העמוקים בין המדינה לאוכלוסיה החרדית. ביטול חוק טל על ידי בית המשפט העליון בשנת 2012 סיבך עוד יותר את מאמצי הגיוס, מתוך התפיסה כי יש לפעול למען "שיוויון בנטל". **המניע המרכזי בעבר לגיוס חרדים נבע בעיקר מלחצים חברתיים, אולם כיום המציאות שונה לחלוטין, והאיזון שבין צדק חברתי ובין צורך צבאי מבצעי החל להשתנות.**

צמצום הכוח הצבאי

מאז שנות ה-90, צה"ל עבר שינויים משמעותיים במבנהו, בעיקר בשל אילוצים כלכליים וצרכים ביטחוניים משתנים. הקיצוצים נגעו הן למערך הסדיר והן למערך המילואים, כמו-כן, ענפים שונים בצה"ל חוו קיצוצים או סגירות מוחלטות שכללו טייסות מסוקים, חטיבות שריון, וכן גדודי נ"מ שהיו מצויידים ב"וולקן". שינויים אלו נועדו להקצות משאבי כוח-אדם לתחומים קריטיים יותר, כמו התקדמות טכנולוגית ויכולות מודיעין.

למרות קיצוצים אלו, צה"ל המשיך להסתגל לנוף הביטחוני המשתנה. הקמת יחידות חדשות, כמו חטיבה 900 וגדודים מעורבים להגנת גבולות, משקפת מאמץ מתמשך לשמור על יעילות מבצעית. עם זאת, לפשרות הכרוכות בשינויים אלו השפעות מתמשכות על יכולותיו הכוללות של צה"ל. סגירת ענפים מסוימים, בשילוב עם העומס המוגבר על הכוחות הנותרים, יצרה אתגרים שצה"ל המשיך להתמודד איתם, אך הפערים של צורך אל מול מציאות הובילו ל"יריעה קצרה" שהתבטאה במיוחד בנסיבות פתיחתה של מלחמת חרבות ברזל, ובעיקר בהתמשכותה. המלחמה גם הדגישה את הנטל הגובר על אנשי המילואים. חיילי מילואים רבים ומשפחותיהם חשים את הלחץ של זמני קריאה חוזרים ונשנים ותקופות שירות ממושכות. הדבר משפיע לא רק על המורל והמוכנות של הכוחות, אלא גם מטיל נטל רגשי וכלכלי כבד על משפחותיהם.

המצב בו צה"ל נדרש לפעול בו-זמנית במספר הוביל לכך שלא ניתן היה להכריע את החזיתות, בטח לא במקביל. באזורים אחרים התקיים פער מתמשך ביכולות ההגנתיות - דבר שהוביל לפגיעה באזרחים ולכשלונות צבאיים. בזירות העיקריות, הצפון והדרום, הלחימה המתמשכת הוביל לנפגעים רבים ולרמת עומסים חסרת תקדים על המערכים הקיימים, בגינם נושאות משפחות רבות בפגיעה מתמשכת של חוסן ויכולת כלכלית.

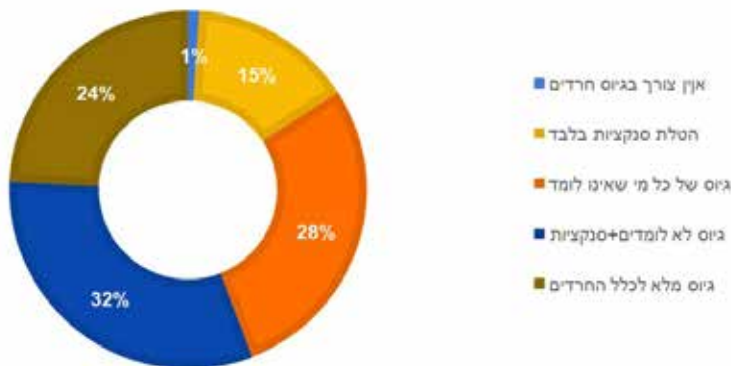
השפעות מלחמת "חרבות הברזל"

מלחמת חרבות הברזל החריפה באופן משמעותי את משבר כוח האדם הקיים בצה"ל. מעל 800 חיילים איבדו את חייהם, וקרוב ל-10,000 נפצעו, רבים מהם אינם מסוגלים לחזור לשירות. אובדן משמעותי זה יצר פער משמעותי ביכולות המבצעיות של צה"ל. עוד לפני פרוץ מלחמת חרבות הברזל, צה"ל כבר התמודד עם אתגרים בכוח האדם שלו, כאשר רק כ-50% מהאנשים הנדרשים לשירות סיימו את שירות החובה שלהם. המצב הנוכחי החמיר עוד יותר את הבעיות הללו, והבהיר כי צה"ל זקוק למשאבי כוח אדם נוספים כדי לשמור על יכולות ההגנה שלו, ובטח יכולותיו ההתקפיות.

המלחמה גם הדגישה את הנטל הגובר על אנשי המילואים. חיילי מילואים רבים ומשפחותיהם חשים את הלחץ של זמני קריאה חוזרים ונשנים ותקופות שירות ממושכות. הדבר משפיע לא רק על המורל והמוכנות של הכוחות, אלא גם מטיל נטל רגשי וכלכלי כבד על משפחותיהם.

ראוי להדגיש כי במסגרת מחקר שקיימנו במהלך נובמבר 2024, מצאנו כי יש ציפייה משמעותית מקרב מעל 80 אחוזים ממשרתי המילואים, לשותפות מצד החברה החרדית במאמץ הביטחוני - מדובר בקונצנזוס משמעותי.

עמדות בנושא גיוס חרדים



נתונים: הביטחוניסטים - מחלקת המחקר, אל"מ במיל"ד רונן איציק, משבר המילואים, נובמבר 2024; קבוצת המחקר כללה מעל ל-1,000 משיבים וכ-70 ראיונות עומק

גם מערך הקבע של צה"ל מושפע מהמלחמה - רבים מאנשי הקבע מעידים על שחיקה רבה, חלקם אף בוחרים לסיים את שירות הקבע. מערך הקבע של צה"ל הוא שדרת בניית הכוח ויכולת ההגנה השוטפת - מערך זה נשען בעיקר על יכולת הרתמות לטווח הארוך, אך יותר מכך, הוא נשען על האווירה הכללית בחברה. מעל כל אלו, האיום הרציף מצד איראן, אשר תמשיך לעורר, לתמוך, לבנות ולאמן זרועות טרור סביב ישראל, מוסיף למורכבות המצב. התאוצה בבניית תצורות שונות של טרור, כולל טרור קיברנטי, מחייבת כוח הגנה חזק ומאויש היטב, סביב המדינה ובתוך המדינה, יומם וליל. צה"ל חייב להסתגל במהירות לאיומים המתפתחים הללו תוך ניהול משבר כוח האדם הנוכחי - היא ההתאמות הנדרשות במהירות תעמיד את המדינה בסכנה קיומית.

מלחמת "חרבות ברזל" החריפה את המחסור החמור בכוח אדם בצה"ל. צה"ל נכנס למלחמה הנוכחית קטן, לא מוכן, ובאופן ששוחק את כלל המערכים, ללא רזרבות כלל. התמודדות עם בעיה זו דורשת מאמצים דחופים ואסטרטגיים לבנייה מחדש ושיפור יכולותיו של צה"ל, תוך הבטחה שיוכל להתמודד בעילות מול האיומים הנוכחיים והעתידיים.

הצלחות וכשלונות בגיוס חרדים לצה"ל

כישלונות בגיוס גברים חרדים לצה"ל נובעים לעיתים קרובות מהתנגדות עזה בקהילה החרדית ובמנהיגותה. ההתנגדות המתמשכת נובעת מהתפיסה ששירות צבאי מתנגש עם מחויבויות דתיות וסגנון חיים. בנוסף, יישום מדיניות כמו חוק טל, שאפשר דחייה בלתי מוגבלת לתלמידי ישיבה, נחשב ללא יעיל ובוטל בסופו של דבר על ידי בית המשפט העליון בשנת 2012, מה שהוביל לאתגרים משפטיים וחברתיים נוספים. התנגדות פוליטית ולחצים חברתיים תורמים גם הם לכישלונות בהשגת שילוב משמעותי של גברים חרדים בצה"ל.

אולם דווקא מסלולי השירות שצה"ל כבר הוכיח בהם יכולת בהקשר שימור אורח החיים של צעירים חרדים במהלך שירותם - מעידים על כך שהדבר בהחלט אפשרי. חשוב שהמאמץ הראוי ומוצלח יוקרן לחברה החרדית, יפיג את חששותיה, ויסייע לכך שהיא תירתם למאמץ הלאומי והחיוני הנדרש בעת הזו.

צה"ל מתכונן באופן רציני ומעמיק לקליטתם של צעירים חרדים. בשל כך צה"ל פתח מסלולי שירות מגוונים (ראה נספח א'), הכוללים הרחבתה של מסגרת "הנח"ל החרדי" לחטיבת רגלים מלאה, וכן שילוב משמעותי בזרועות צה"ל, ומשמר הגבול.

גיוס גברים חרדים לצה"ל זכה להצלחות בולטות, בעיקר הודות להקמתן של מסגרות ייחודיות כמו "נח"ל חרדי" (ששמה שונה לאחר מכן ל"נצח יהודה" בשנת 1999). יחידות אלו תוכננו במיוחד כדי לכבד ולהתאים את אורח חייהם הדתי של חיילים חרדים, מה שמאפשר להם לשמור על אורח חייהם תוך כדי שירות. מסגרת זו הגדילה בהדרגה את מספר המתגייסים במהלך השנים. יתר על כן, פעולות הסברה וחינוך ממוקדות בקהילה החרדית שינו בהדרגה את התפיסות, והפכו את השירות הצבאי למקובל ובר ביצוע עבור רבים. יוזמות אלו תרמו תרומה משמעותית לשילובם של גברים חרדים בצה"ל.

גם מסלול **"שחר כחול"**, יוזמה של חיל האוויר הישראלי שמטרתה לשלב את האוכלוסייה החרדית בשירות הצבאי, הוא דוגמה לתוכנית, שנועדה להתאים לצרכים הדתיים והתרבותיים הייחודיים של הקהילה החרדית, ולאפשר להם להשתתף בהגנה הלאומית תוך שמירה על אורח חייהם.

מסלול זה מציע מגוון תפקידים התואמים את הכישורים והיכולות של המתגייסים החרדים, תוך הקפדה על שמירת אורח חייהם הדתי. התפקידים במסגרת המסלול עשויים לכלול תפקידי טכנאות ותמיכה, כגון טכנאי אלקטרוניקה, מפעילי מחשבים ואנשי לוגיסטיקה. תפקידים אלו בנויים בצורה גמישה על מנת לאפשר את קיום המצוות הדתיות, תוך הבטחה כי החיילים החרדים יוכלו לתרום ביעילות לחיל האוויר מבלי להתפשר על מחויבותם הדתית.

מסלולי השירות המתוארים, שככלל מהווים מודל מוצלח המספק הזדמנויות לשירות צבאי תוך כיבוד אורח החיים הדתי. תוכניות אלה מאפשרות לצעירים חרדים לתרום להגנה הלאומית מבלי להתפשר על אורח חייהם. היא מקדמת שילוב חברתי גדול יותר ופותחת מסלולים להתפתחות מקצועית בתוך ליבת הכוח הצה"לי, תוך קידום תחושת שייכות ואחריות אזרחית.

ראוי להדגיש גם כי למסלולי שירות אלה הייתה השפעה משמעותית על צה"ל - בכך שהם אפשרו גיוון של כוח האדם ושילוב נקודות המבט הייחודיות של הקהילה החרדית. שילוב זה משפר את הגיוון התרבותי והדתי, ומקדם צבא מגובש וייצוגי יותר.



לוחמים בקורס מכי"ם, גדוד נצח יהודה | קרדיט: עמותת נצח יהודה

לסיכום

מדינת ישראל ניצבת בצומת דרכים קריטי בתולדותיה. לנוכח איום גובר מצד קבוצות טרור הנתמכות על ידי איראן, שהוחמר בעקבות תוצאות מלחמת "חרבות ברזל", ישראל מתמודדת עם תמיכה בינלאומית מהוססת ועמדה עולמית חצויה בנוגע לצעדי ההגנה שלה. צה"ל חייב להתמודד עם אתגרים מבצעיים, כולל מחסור בכוח אדם והעומס על חיילי המילואים ומשפחותיהם, תוך הקמת יחידות חדשות כדי לעמוד בדרישות אלו.

בתקופה קריטית זו, הכרחי שהחברה הישראלית תתגייס במלואה, ותאמץ את העידן המכונן הזה הן עבור המדינה והן עבור העם היהודי. צה"ל נותר אבן הפינה של עוצמתה של ישראל, ומציג הזדמנות ייחודית לטפח שותפות ביטחונית וערכית עם החברה החרדית. רגע זה דורש אחדות ומאמץ קולקטיבי, מה שהופך אותו לשעתה המשמעותית והמכוננת ביותר של ישראל.

נספח א' – תכניות השירות העדכניות לצעירים חרדים בצה"ל⁸

מסלולי שירות קרבי

צה"ל פיתח מספר מסלולי שירות קרבי המותאמים במיוחד לציבור החרדי, ומבטיחים כי תפקידים אלו תואמים את אורח חייהם הדתי תוך מתן אפשרות לשרת ביעילות. ראוי לציין כי גדוד נצח יהודה, המכונה גם נח"ל חרדי, הוא אחד המסלולים הוותיקים והמוכרים ביותר. גדוד זה מספק מסגרת המכבדת את המנהגים הדתיים של חיילים חרדים, כולל אוכל כשר, זמני תפילה וסביבה גברית בלבד.

מסלול קרבי משמעותי נוסף הוא פלוגת תומר גבעתי בחטיבת גבעתי. מסלול זה מציג לחיילים חרדים הזדמנות להשתתף בפעולות קרקעיות תוך שמירה על אורח חייהם הדתי. בדומה, פלוגת הצנחנים החרדית מאפשרת לחרדים לשרת ביחידות צנחנים מובחרות, לעסוק באימונים מגוונים הכוללים כושר גופני, מיומנויות לחימה וצניחה.

מסלולים אלו מדגישים את מחויבות הצבא לשילוב חיילים חרדים בתפקידי לחימה מבלי להתפשר על זהותם הדתית. על ידי מתן סביבה תומכת המקיימת את אורח חייהם, צה"ל מאפשר לחרדים לתרום להגנה הלאומית תוך הקפדה על אמונתם.

8 אתר משרד הביטחון - <https://il.gov.mod.9779/programs/>

תפקידים טכניים ותומכים

צה"ל מציע מגוון תפקידים טכניים ותומכים המותאמים במיוחד לציבור החרדי. תפקידים אלו חיוניים לתפקוד הצבא, ומציעים הזדמנויות בתחומים כמו טכנולוגיה, מודיעין ולוגיסטיקה. לדוגמה, מסלול טכנאי תוכנה כולל פיתוח ותחזוקה של תוכנות צבאיות, טיפול בבעיות טכניות ועבודה על פרויקטים טכנולוגיים מתקדמים. תפקיד זה מאפשר לחיילים חרדים למנף את כישוריהם האנליטיים תוך שמירה על אורח חייהם הדתי.

תפקיד משמעותי נוסף הוא **בתחום ההגנה בסייבר**, שם חיילים חרדים עוסקים בהגנה על רשתות התקשורת הצבאיות מפני איומי סייבר. זה כולל ניתוח איומים ופיתוח כלי הגנה. תפקידים כאלה חיוניים לשמירה על הביטחון הלאומי ומספקים פלטפורמה לאנשים חרדים לתרום תרומה משמעותית.

בנוסף, **תפקידי תמיכה כמו משגיח כשרות** מבטיחים שכל אספקת המזון עומדת בחוקי הכשרות, דבר המשקף את מחויבות הצבא לשמירה על אורח חיים חרדי. תפקידים אלה לא רק תומכים בצרכים המבצעיים של הצבא, אלא גם מבטיחים שחיילים חרדים יוכלו לשרת מבלי להתפשר על אמונותיהם הדתיות. התאמות לאורח חיים חרדי

צה"ל יישם מספר התאמות כדי לענות על הצרכים הייחודיים של חיילים חרדים, תוך הבטחה שיוכלו לשמור על אורח חייהם הדתי במקביל למילוי חובות השירות שלהם. התאמה משמעותית אחת היא הקמת יחידות חרדיות לחלוטין, כמו גדוד נצח יהודה ויחידת תומר גבעתי, המספקות סביבה תומכת לשמירת מצוות. יחידות אלו מציעות אוכל כשר, זמני תפילה ייעודיים ושמירה על שבת וחגי ישראל, תוך התאמת חיי הצבא לערכים ולמנהגים החרדיים.

בנוסף, הצבא מספק תפקידים המאפשרים לחיילים חרדים להימנע ממצבים העלולים להתנגש עם אמונותיהם הדתיות. לדוגמה, תפקידים כמו משגיחי כשרות מבטיחים שהאספקה עומדת בחוקי הכשרות, בעוד שתפקידים בתיאום שירותי דת מסייעים לשמור על רווחתם הרוחנית של החיילים. תפקידים כאלה חיוניים בכך שהם מאפשרים לחיילים חרדים לשרת מבלי להתפשר על שלמותם הדתית.

יתר על כן, הצבא יזם תוכניות חינוכיות המשלבות לימודי קודש עם אימונים צבאיים, מה שמאפשר לחיילים חרדים להמשיך את לימודי התורה שלהם במקביל לשירותם. גישה כפולה זו מסייעת לשלב חיילים חרדים במסגרת הצבא תוך כיבוד מחויבותם לחינוך דתי. התאמות אלו מדגימות את מאמצי הצבא ליצור סביבה מכילה המכבדת את אורח החיים הדתי של חיילים חרדים, ומקלה על שילובם ותרומתם להגנת המדינה.